

UCHWAŁA NR...../...../2024

Rady Gminy Firlej

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 i 1572) oraz art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673) Rada Gminy Firlej uchwala, co następuje:

- §1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.
- §2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Gminy Firlej

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
I OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
NA LATA 2024-2030**

Firlej 2024

Spis treści	str.
1. Wprowadzenie	2
2. Podstawy prawne Programu	4
3. Zasoby Gminy Firlej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	5
3.1. Charakterystyka Gminy Firlej	5
3.2. Zasoby kadrowe i instytucjonalne	5
4. Diagnoza problemu przemocy domowej w Gminie Firlej	6
4.1. Dane i źródła wykorzystane do opracowania diagnozy przemocy	6
4.2. Problemy społeczne	7
4.3. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Firlej w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2021-2023	8
4.4. Zespół Interdyscyplinarny	11
4.5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	15
4.6. Ośrodek Pomocy Społecznej	16
5. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030	17
5.1. Zasady działania Programu	17
5.2. Ocena możliwości realizacji Programu - Analiza SWOT	17
5.3. Adresaci Programu	19
5.4. Realizatorzy Programu	19
5.5. Cele i założenia Programu	19
5.6. Cele szczegółowe, obszary, kierunki i działania Programu	20
Obszar 1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna	
Obszar 2. Ochrona, pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej	
Obszar 3. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową	
Obszar 4. Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działanie z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	
6. Środki finansowe na realizację Programu	30
7. Monitorowanie Programu	30
8. Podsumowanie	30

1. Wprowadzenie

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych zagrażających bezpieczeństwu, w tym przemocą domową.

Istnieje ustawowa definicja tego zjawiska. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej zmienia ustawową terminologię. Dotychczasowe pojęcia: „przemoc w rodzinie” zastąpiono terminem „przemoc domowa”, „ofiara” to „osoba doznająca przemocy domowej”. Zdefiniowano także pojęcie „osoby stosującej przemoc domową” wcześniej nazywaną „sprawcą”. Zmienił się (rozszerzył) również krąg osób objętych ochroną, niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania.

Najważniejsza zmiana z punktu widzenia bezpieczeństwa małoletnich to uznanie małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej jako „osoby doznającej przemocy domowej”. Ponadto nowelizacja zmienia m.in. procedurę „Niebieskie Karty” i wprowadza programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową, a także programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.

Zgodnie z nowelizacją, definicja przemocy domowej to:

„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej”. Do powyższej definicji wprowadzono nowe elementy tj.: „żeby dane działanie lub zaniechanie było uznane za przemoc domową musi wykorzystywać przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną (także połączenie takich przewag) osoby stosującej przemoc nad osobą doznającą przemocy domowej”.

W szczególności, przemocą domową będą działania lub zaniechania:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Katalog osób doznających przemocy domowej obejmuje:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkujejącą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego, wobec którego jest stosowana przemoc domowa lub który jest świadkiem przemocy domowej wobec innych osób.

Za specjalistami z Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie warto wspomnieć rodzaje przemocy:

1. fizyczną – jej istotą jest naruszenie nietykalności fizycznej, polegającej na zachowaniach intencjonalnych, prowadzących do uszkodzenia ciała lub niosących takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz - tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;
2. psychiczną – polega na naruszeniu godności osobistej. Osoba stosująca przemoc psychiczną wykorzystuje: groźby, poniżanie, obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp. Celem nadrzędnym tego rodzaju zachowań jest sprawowanie kontroli nad ofiarą;
3. seksualną – to działanie mające na celu naruszenie sfery intymnej drugiego człowieka. Polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Najczęstsze zachowania w tej sferze to: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;
4. ekonomiczną – jej istotę stanowi naruszenie własności drugiej osoby. Wiąże się z celowym niszczeniem dóbr materialnych, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Do najbardziej rozpowszechnionych działań w ramach przemocy ekonomicznej należą: pozbawianie lub ograniczanie możliwości podejmowania pracy i uzyskania samodzielności finansowej, zabieranie, wydzielanie środków finansowych wypracowywanych przez osoby doznające przemocy, niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.;
5. zaniedbanie – polega na niezaspokajaniu podstawowych potrzeb emocjonalnych, fizycznych i materialnych, np. niedawaniu środków na utrzymanie, pozbawianiu jedzenia, ubrania, schronienia, braku pomocy w chorobie, nieudzieleniu pomocy, uniemożliwianiu dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, toalety, itp.

Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem występującym powszechnie w naszym społeczeństwie, jest ona obecna w codziennym życiu. Zjawisko przemocy dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m.in. placówek oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego,

organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska i tylko zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zatem, redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy Gminy Firlej.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest kontynuacją działań podejmowanych we wcześniejszych latach. Istotnym elementem programu jest dalsze wprowadzanie w życie działań, mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy, zarówno osobom doznającym przemocy, jak i stosującym przemoc domową.

2. Podstawy prawne Programu

Podstawowe akty prawne podejmujące temat przeciwdziałania przemocy i regulujące postępowanie różnych podmiotów w stosunku do osób stosujących przemoc domową i osób doznających przemocy domowej, stanowią prawną podstawę dla zapisów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Są to:

- Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U. z 2024 r. poz. 560);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870);
- Uchwała Nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (M.P. z 2023 r. poz. 1232 z późn. zm.).

Treść i postanowienia zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej są spójne ze wskazanymi przepisami prawa.

3. Zasoby Gminy Firlej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej

3.1. Charakterystyka Gminy Firlej

Gmina Firlej liczy 126,5 km², znajduje się w środkowej części powiatu lubartowskiego, liczy 20 sołectw i miejscowości. Siedzibą gminy jest osada Firlej, leżąca nad jeziorem o takiej samej nazwie. Gmina Firlej jest gminą rolniczą. Użytki rolne zajmują prawie 8 tys. hektarów. Słabe gleby sprawiają, że przeważają małe, tradycyjne gospodarstwa rolne o średniej powierzchni 6 hektarów, ale brak ośrodków miejskich i uciążliwego przemysłu pozwala się rozwijać agroturystyce i gospodarstwu ekologicznemu.

W Gmina Firlej według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. było 5.705 mieszkańców, z czego 51,32% stanowią kobiety, a 48,68% mężczyźni. Liczba mieszkańców corocznie maleje, na przestrzeni trzech ostatnich lat o 1,57%. W latach 2003-2023 liczba mieszkańców zmalała o 9,17% (o 576 mieszkańców mniej na przestrzeni 20 lat). 60,39% mieszkańców gminy Firlej to osoby w wieku produkcyjnym, 17,70% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,90% mieszkańców to osoby w wieku poprodukcyjnym (dane z rejestru mieszkańców Gminy Firlej na dzień 31.12.2023 r.).

3.2. Zasoby kadrowe i instytucjonalne

Gmina Firlej dysponuje zasobami umożliwiającymi tworzenie oraz realizację gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Są to zarówno zasoby kadrowe jak i instytucjonalne.

Zasoby kadrowe Gminy Firlej:

- pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Firleju – pracownicy socjalni, asystent rodziny, pozostała kadra;
- członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego;
- członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- kadra pedagogiczna placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Gminy Firlej –

- nauczyciele, pedagodzy szkolni, psychologzy, pozostała kadra,
- dzielnicowi Komisariatu Policji w Kocku obejmujący swoim działaniem Gminę Firlej,
- kuratorzy sądowi,
- lekarze i pielęgniarki środowiskowe,
- pracownicy Gminnej Biblioteki Publicznej,
- pracownicy Urzędu Gminy Firlej,
- członkowie stowarzyszeń z terenu gminy,
- radni i sołtysi.

Zasoby instytucjonalne Gminy Firlej:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Urząd Gminy Firlej,
- Samorządowy Zespół Administracyjny Szkół w Firleju,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Firleju,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Skromowskiej,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Antoninie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Przypisówce,
- Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Firleju,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Firleju,
- Komisariat Policji w Kocku obejmujący zasięgiem gminę Firlej.

4. Diagnoza problemu przemocy domowej w Gminie Firlej

4.1. Dane i źródła wykorzystane do opracowania diagnozy przemocy

Diagnozę problemu sporządzono na podstawie danych zastanych – wyników badań i raportów dotyczących problemu przemocy w Polsce, a także w oparciu o dane statystyczne pozyskane od wymienionych poniżej podmiotów:

- Ośrodka Pomocy Społecznej w Firleju,
- Zespołu Interdyscyplinarnego w Firleju,
- Komisariatu Policji w Kocku,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Firleju,
- Urzędu Gminy Firlej,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie.

Do opracowania lokalnej diagnozy zjawiska przemocy wykorzystano:

- sporządzane sprawozdania i przekazywane dane dla Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego z realizacji rządowego programu przeciwdziałania przemocy domowej;
- sprawozdania z realizacji przez gminę zadań określonych w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez Zespół Interdyscyplinarny w Firleju za lata 2021–2023;
- dane statystyczne za lata 2021-2023 roku uzyskane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Firleju, Komisariatu Policji w Kocku.

4.2. Problemy społeczne

Problem przemocy w Gminie Firlej występuje wśród małej grupy społeczeństwa. Na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Firleju głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej Gminy Firlej są bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Skalę problemów społecznych, będącymi jednocześnie powodami przyznania pomocy społecznej na przestrzeni lat 2021-2023 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Firlej w latach 2021-2023

Rok	2021		2022		2023	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	108	225	105	272	95	248
Bezdomność	1	1	0	0	0	0
Bezrobocie	96	247	88	222	80	216
Niepełnosprawność	46	103	35	81	39	87
Przemoc w rodzinie	11	21	7	25	7	24
Długotrwała lub ciężka choroba	50	114	40	99	38	80
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	29	157	22	121	23	118
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego:	33	110	24	88	23	75
- rodzina niepełna	21	69	15	46	12	31
- rodzina wielodzietna	4	20	5	31	5	33
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	2	1	1	0	0
Alkoholizm lub narkomania	14	19	14	23	7	11
Zdarzenie losowe	2	6	0	0	1	3
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	1	1

Źródło: Dane OPS w Firleju

Na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lubartowie wynika, że na dzień 31.12.2023 r. z Gminy Firlej zarejestrowanych jako osoby bezrobotne było 308 mieszkańców, w tym 149 kobiet. Z prawem do zasiłku pozostawało 39 osób, w tym 21 kobiet.

Zatrudnienie daje poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa. Utrata pracy niejednokrotnie staje się traumatycznym przeżyciem, z którym trudno się pogodzić. Bezradność, utrata wiary we własne umiejętności, ubóstwo, troska o przyszłość, o to w jaki sposób zaspokoić potrzeby rodziny, niejednokrotnie sprzyja popadaniu w uzależnienia (alkohol, narkotyki), a negatywne emocje, które towarzyszą osobie, która utraciła zatrudnienie mogą potęgować zachowania agresywne.

Także inne problemy, z którymi boryka się rodzina, mogą pośrednio „wyzwalać” negatywne zachowania w rodzinie, także prowadzące do przemocy domowej.

4.3. Analiza danych statystycznych dotyczących problemu przemocy w Gminie Firlej w odniesieniu do danych ogólnopolskich w latach 2021-2023

Organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oddziaływania na osoby stosujące przemoc domową oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, w szczególności przyczyn i skutków przemocy domowej oraz metod i form pracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Ustawa nakłada także na gminy obowiązek tworzenia zespołów interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy domowej, które realizują działania w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, mającą na celu udzielenie pomocy i wsparcia rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.

Podstawowym zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest realizacja działań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony osób doznających przemocy domowej oraz specjalistów i podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Zadania te są wykonywane w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury "Niebieskie Karty";
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;

- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń.

Zespół interdyscyplinarny powołuje grupy diagnostyczno-pomocowe, których celem i zadaniem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy domowej w indywidualnych przypadkach. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej obligatoryjnie wchodzi:

- 1) pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej;
- 2) funkcjonariusz Policji,

mogą także być powoływani:

- 1) pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) asystent rodziny;
- 3) nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego;
- 4) osoby wykonujące zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny;
- 5) przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W sprawach żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową stosujących przemoc domową w skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi także żołnierz Żandarmerii Wojskowej.

Członkowie zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych wykonują zadania w ramach obowiązków służbowych lub zawodowych.

Zadania grup diagnostyczno-pomocowych to w szczególności:

- dokonanie, na podstawie procedury "Niebieskie Karty", oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- realizacja procedury "Niebieskie Karty" w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury "Niebieskie Karty" pod jej nieobecność;
- realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń;
- monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty";

- zakończenie procedury "Niebieskie Karty";
- dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury "Niebieskie Karty",
 - b) wszczęcia procedury "Niebieskie Karty";
- informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury "Niebieskie Karty".

Analiza problemu przemocy na terenie Gminy Firlej została oparta o sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022, sprawozdawczość Zespołu Interdyscyplinarnego i Ośrodka Pomocy Społecznej w Firleju oraz Komisariatu Policji w Kocku.

Analizując dane zawarte w sprawozdaniu z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022 wynika, że Program ukierunkowany był przede wszystkim na zadania mające na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez rozwój działań profilaktycznych, udzielanie profesjonalnej pomocy osobom doznającym przemocy oraz zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc.

Badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pokazało, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy. Na poziomie deklaracyjnym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemocy w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o występowaniu przemocy. Badanie pokazało, że ok. 85%–90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowane, co może świadczyć o coraz większej świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Nadal jednak ok. 10% dorosłych osób uznaje różnego rodzaju przemocowe zachowania za normalne. Kobiety i mężczyźni nieco różnią się w tym, jak postrzegają przemoc. W największym stopniu różnice dotyczą stwierdzenia „Rodzice mają prawo bić swoje dzieci”, z którym zgadza się 13% mężczyzn i 5% kobiet. Ogólną regułą jest to, że mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność analizowanych w badaniu przejawów przemocy.

Najbardziej kontrowersyjna opinia na temat przemocy domowej to stwierdzenie „Ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację”. W tym przypadku Polacy są podzieleni niemal po równo – ok. 40% zgadza się z tym poglądem i tyle samo osób się nie zgadza, pozostałe osoby nie mają wyrobionego zdania. Osoby, które uważają, że z różnych powodów lepiej nie wtrącać się w życie rodzin dotkniętych przemocą, stanowią około kilkunastu procent ogółu społeczeństwa. Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni i mogą zrobić.

Jak wynika z „Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie” (Raport Kantar Polska dla MRPiPS z 2019 r.), według Polaków, przemoc w rodzinie jest zjawiskiem stosunkowo częstym. W opinii ankietowanych najbardziej rozpowszechniona jest przemoc psychiczna. 9% osób (a więc co jedenasta) sądzi, że dotyczy niemal każdego gospodarstwa domowego, a kolejne 25% jest zdania, że dotyczy dużej części tj. ponad połowy. Z drugiej strony, co dziesiąta osoba uważa, że to zjawisko, które występuje bardzo rzadko (8%) lub wcale (2%). Jeśli chodzi o przemoc fizyczną, to - jako zjawisko co najmniej częste - postrzegają ją 24% badanych, a jako bardzo rzadkie lub w ogóle nie występujące - 15%.

Obecnie zdecydowana większość Polaków uważa, że prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy w rodzinie (72%)

oraz, że pomaganie osobom krzywdzonym jest obowiązkiem moralnym każdego człowieka (76%). Zdaniem ekspertów w praktyce waga tego problemu jest większa, bo ludzie, którzy realnie obserwują przemoc w swoim otoczeniu, rzeczywiście boją się reagować lub też nawet nie wiedzą, co powinni zrobić. Z tego względu działania edukacyjne i kampanie społeczne powinny koncentrować się również na świadkach przemocy i na tym, jak należy reagować, gdy widzi się coś niepokojącego.

W 2021 r. przeprowadzone badanie „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie wobec dzieci” wskazało, że najbardziej powszechną przemocą domową wobec dziecka była przemoc psychiczna (18%), zaniedbanie oraz przemoc fizyczna, której doznawało w Polsce co piąte dziecko (19%). 9% dzieci doznawało przemocy ekonomicznej, a 8% - seksualnej. Badania ujawniły, że prawie co trzeci Polak (32%) doznał w dzieciństwie przemocy fizycznej, a 28% - psychicznej. Przemocy dopuszczali się najczęściej rodzice i rodzeństwo. Zdecydowana większość badanych (81%) była świadoma tego, że dziecko doznaje przemocy również w sytuacji, gdy widzi przemoc między swoimi rodzicami. Uznali, że każdy, kto widzi przemoc wobec dziecka powinien zareagować.

W 2022 r. przeprowadzono badania na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie wśród osób starszych i niepełnosprawnych. Wykazano, że przemoc psychiczna była najczęściej stosowaną wobec niepełnosprawnych (78%) i starszych (87%), na drugim miejscu fizyczna wobec niepełnosprawnych (58%) i starszych (43%), na trzecim ekonomiczna (43%). Przemoc wobec tej grupy stosowali najczęściej mężczyźni z najbliższego środowiska rodzinnego tj. mężowie, partnerzy, ojcowie, rzadziej dorośli synowie. Była to forma wyzwisk, ośmieszanie, lekceważenie, szantażowanie, popychanie, zabieranie pieniędzy, używanie własności osoby starszej bez jej zgody.

Skala ogólnopolskich danych, wieloletnie analizy i różne podejścia do zjawiska przemocy domowej wskazują jednoznacznie, że przemoc może pojawić się w każdym domu. Nie ma ona związku ani ze statusem społecznym rodziny, ani miejscem zamieszkania, a ofiarami przemocy w rodzinie bywają zarówno mieszkańcy w dużych miastach, jak i mniejszych miejscowościach czy wsiach. Zdarzenia, w których dochodzi do przemocy dotyczą zarówno małżeństw, jak i związków partnerskich, są także sytuacje, w których znęcano się nad dziećmi, czy mieszkającymi we wspólnym domu seniorami.

4.4. Zespół Interdyscyplinarny

Zgodnie z art.9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej w brzmieniu od 22 czerwca 2023 r. nadanym ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535), każda Gmina zobowiązana została do powołania nowych Zespołów Interdyscyplinarnych i dostosowania procedur ich funkcjonowania do obowiązujących przepisów.

W Gmina Firlej Uchwałą Nr LXI/296/2023 z dnia 22 września 2023 r. w sprawie trybu powoływania oraz odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Firleju, a następnie Zarządzeniem Nr 426/2023 Wójta Gminy Firlej z dnia 15 listopada 2023 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny w Firleju, w składzie 13 przedstawicieli jednostek zobligowanych do uczestniczenia w procesie przeciwdziałania przemocy w danej gminie, tj.: ośrodka pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, służby zdrowia i sądu.

W 2023 r. odbyło się 7 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI). Podczas spotkań ZI omawiano problemy zjawiska przemocy domowej występujące w jednostkach reprezentowanych przez członków ZI, podejmowano działania wynikające z procedury „Niebieskie Karty”, ustalano plany działań w indywidualnych przypadkach, uchwałami ZI powoływano grupy diagnostyczno-pomocowe i rozszerzano ich skład, omawiano sprawozdania z działalności grup diagnostyczno-pomocowych oraz poruszano sprawy dotyczące działalności ZI i problemu przemocy domowej na terenie Gminy Firlej. Rozpatrywano możliwości dotyczące profilaktyki, rozpowszechniania wiedzy na temat przemocy w środowisku, podnoszenia kwalifikacji osób pracujących z rodziną dotkniętą przemocą.

Powołany „nowy” Zespół Interdyscyplinarny opracował i przyjął regulamin, określając szczegółowe warunki jego funkcjonowania oraz tryb i sposób powoływania grup diagnostyczno-pomocowych, które zastępują dotychczasowe grupy robocze. Opracowano dokumentację, sposób załatwiania spraw oraz obiegu dokumentów. Doprecyzowano, zgodnie z obowiązującymi przepisami częstotliwość spotkań ZI. Przystąpiono jednocześnie do opracowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w ramach pracy ZI z przedstawicielami poszczególnych jednostek gminnych organizujących m.in. wsparcie w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na gruncie lokalnym.

W 2023 r. prowadzono 7 procedur „Niebieskie Kart”:

- 2 procedury założone w 2022 r.;
- 5 procedur założonych w 2023 r.

Uchwałami Zespołu Interdyscyplinarnego powołano do pracy 5 grup diagnostyczno-pomocowych. Odbyło się 8 spotkań grup diagnostyczno-pomocowych (7 w formie grup roboczych do września 2023 r. oraz jedno w formie grupy diagnostyczno-pomocowej).

Sprawy, którymi zajmowały się grupy diagnostyczno-pomocowe były:

- 3 sprawy przemocy męża wobec żony;
- 1 sprawa przemocy męża/ojca wobec żony i córki;
- 1 sprawa przemocy syna/brata wobec matki i siostry;
- 1 sprawa przemocy matki wobec dziecka (syna);
- 1 sprawa przemocy syna wobec matki.

Łącznie pomocą objęto 7 rodzin, w których były 24 osoby.

W rodzinach w których doszło do przemocy opracowany został plan pomocy rodzinie. W tym okresie prowadzony był monitoring sytuacji przez policję jak i pracowników socjalnych. W trakcie spotkań grup sporządzono 9 formularzy „Niebieska Karta”- C z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą oraz 4 formularze „Niebieska Karta” – D z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

W 2023 r. po dokonaniu analizy sytuacji 7 rodzin, w których prowadzono procedury „Niebieskie Karty”, na wniosek grup diagnostyczno-pomocowych i stwierdzeniu, iż po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy w rodzinie nie dochodzi do przemocy, zakończono 4 procedury „Niebieskie Karty”.

Przeprowadzono stacjonarne, tematyczne szkolenie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych, a także członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Firleju oraz przedstawicieli lokalnych jednostek pracujących m.in. z rodzinami, pn.: „Skuteczne funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w kontekście nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i jednocześnie przedstawiciele grup diagnostyczno-pomocowych brali udział w szkoleniu pn.: „Funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych i grup diagnostyczno-pomocowych po zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Dokumentacja, wykładnia i stosowanie prawa przez członków ZI i grup D-P”.

Skala zjawiska przemocy na terenie Gminy Firlej nie obejmuje szerokiego grona mieszkańców i nie zwiększa się na przestrzeni kilku ostatnich lat. Z analizy ilości prowadzonych spraw przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury „Niebieskie Karty” zaobserwować można, iż na przestrzeni lat 2021-2023 na terenie Gminy Firlej problem zdiagnozowanej przemocy domowej obejmuje rocznie 0,13% mieszkańców. Każdego roku prowadzone są zestawienia dotyczące liczby wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” przez uprawnionych do tego przedstawicieli jednostek zaangażowanych ustawowo w realizację procedury. Obrazuje to poniższa tabela.

Tabela 2. Procedury „Niebieskie Karty” w Gminie Firlej w latach 2021-2023

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” na terenie Gminy Firlej przez uprawnione jednostki			
Rok	2021	2022	2023
Łącznie procedury „NK”	11	7	7
Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	2
Policja	11	7	5
Oświata	0	0	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0
Ochrona zdrowia	0	0	0

Źródło: ZI Firlej

W ramach wszczętych procedur „Niebieskie Karty” prowadzone są działania, w zakresie realizacji zadań wobec ofiar i sprawców przemocy domowej. Na przestrzeni lat 2021-2023 działania te przedstawiały się następująco:

Tabela 3. Działania prowadzone w ramach procedur „Niebieskie Karty” w Gminie Firlej w latach 2021-2023

Podejmowane działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023		2021	2022	2023
Liczba NK A, z tego		11	7	7
Liczba NK założonych dla dzieci		0	0	0
Liczba NK C		9	5	9
Liczba NK D		6	4	4
Liczba sprawców przemocy, którzy osobiście stawili się na wezwanie		6	4	4
Wniosek do Sądu o wgląd w sytuację rodziny		0	0	0
Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa		0	2	0
Zakończenie procedury NK A - razem		10	6	4
w tym w skutek:	ustania przemocy	3	1	2
	bezzasadności podejmowania dalszych działań	7	5	2
Liczba osób umieszczonych w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie		0	0	0
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych / diagnostyczno-pomocowych		11	7	7
Liczba grup roboczych / diagnostyczno-pomocowych		11	7	2/5
Liczba spotkań grup roboczych / diagnostyczno-pomocowych		12	7	7/1
Liczba posiedzeń ZI		5	5	7

Źródło: ZI w Firleju

Dane dotyczące procedury „NK” Zespołu Interdyscyplinarnego w Firleju wskazują, że osobami stosującymi przemoc w przeważającej mierze są mężczyźni, a doznającymi przemocy kobiety i dzieci.

Osoby doświadczające przemocy domowej w większości przypadków nie szukają pomocy w związku z tym, co je spotkało. Niemniej jednak, w przypadku, kiedy osoby decydują się na szukanie wsparcia, to najczęściej po pomoc zwracają się osoby doznające przemocy ekonomicznej, fizycznej czy psychicznej (od 31% do 24%), natomiast wśród badanych, których dotknęła przemoc seksualna jedynie co dziewiąta (11%) próbowała uzyskać wsparcie. Jak wynika z Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie - raport Kantar Polska dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z października 2019 roku „osoby doświadczające przemocy w rodzinie rzadko zwracają się o pomoc. Ukrywają przemoc, uznając to za nic nietypowego, chcąc uniknąć wstydu i wierząc jednocześnie, że sytuacja tak się nie powtórzy. Jednocześnie mają niskie poczucie swojej wartości i są lojalne wobec sprawców i mocno z nimi związane.

Na zgłoszenie przypadku przemocy, np. na policję, osoby jej doświadczające często decydują się, gdy przemoc trwa już od wielu lat. Czasami ma to miejsce w momencie, gdy wydarzy się coś drastycznego, trudnego do zaakceptowania. Ważnym czynnikiem skłaniającym do poszukiwania pomocy - w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie

przez kobiety - jest rozszerzenie się przemocy na dzieci, to, że zaczynają one cierpieć. Profesjonaliści zwracali uwagę, że większość osób doświadczających przemocy w rodzinie, nie jest zainteresowana zgłoszeniem tej przemocy czy otrzymaniem pomocy, np. w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

4.5. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Kluczową rolę w działaniach podejmowanych w ramach Programu odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Głównym celem GKRPA jest prowadzenie działań dotyczących zapobiegania nadużywaniu alkoholu oraz środków psychoaktywnych, promowanie zdrowego trybu życia, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym, integrowania społeczeństwa lokalnego, podejmowanie działań w zakresie poradnictwa, interwencji wobec osób nadużywających alkoholu i narkotyków, działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzenie rozmów motywacyjnych oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z zaistniałymi problemami alkoholowymi. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu. Do kompetencji Komisji należą również zadania wynikające z Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W rodzinach z problemem alkoholowym akty przemocy fizycznej występują dwukrotnie częściej niż w rodzinach wolnych od problemu alkoholowego. Ofiarami przemocy pijanego rodzica częściej są partnerzy, niż dzieci, te są zdecydowanie częściej zaniedbywane. Z danych pozyskanych w ramach krajowych statystyk wynika, że w 2019 r. 12% rodzin z powodu alkoholu doszło do konfliktu, a w 8% problem alkoholu wskazano jako główną przyczynę konfliktów i przemocy. 4% dorosłych Polaków przyznało się do krzywdzenia dzieci pod wpływem alkoholu. W 2021 r. ponad 169 tys. osób doznało w Polsce przemocy w rodzinie. W statystykach policyjnych wskazano, że około 60% osób, które stosują przemoc domową, było w czasie interwencji policji w stanie nietrzeźwości. Te statystyki pozwalają postawić diagnozę, że zjawisko uzależnienia łączy się ze zjawiskiem przemocy domowej. Powszechnie wiadomo, że po wypiciu alkoholu ludzie przestają się kontrolować i zdarza się, że stają się agresywni (<http://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/8805983.przemoc-domowa-w-oparach-uzaleznienu.html>).

Dane Gminy Firlej wskazują na procedury, w których sprawcami przemocy w rodzinie każdego roku były często osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu.

Tabela 4. Procedury „Niebieskie Karty” wszczęte z uwagi na nadużywanie alkoholu przez sprawcę przemocy domowej w latach 2021-2023

Procedury NK w latach 2021-2023, w których sprawcy przemocy domowej znajdowali się pod wpływem alkoholu		
2021	2022	2023
7	4	3

Źródło: ZI Firlej

Alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Coraz częściej przyczyną przemocy w rodzinie jest

uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych. Zgodnie z danymi przedstawionymi w raporcie o stanie narkomanii w Polsce – w 2018 r. odsetek populacji w wieku 15–64 lata sięgających po narkotyki wynosił 5,4%.

4.6. Ośrodek Pomocy Społecznej

Głównym zadaniem profesjonalistów pomagających osobom dotkniętym przemocą domową jest więc wzmocnienie tych osób, przekonanie ich, że nie muszą się godzić na przemoc i że same sobie poradzą. Duża część osób, w zależności od rodzaju doznawanej przemocy szuka wsparcia w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Z obserwacji pracowników socjalnych oraz na podstawie analizy dokumentów OPS wynika, że przemoc występująca w rodzinie jest ukrywana i zatajana. Jest to nadal temat wstydlivy i często lekceważony aż do chwili zaistnienia sytuacji drastycznych i bezpośredniej przemocy fizycznej. Bardzo często osoby nawet nie wiedzą, że są ofiarami przemocy np. psychicznej, ekonomicznej, godząc się na swój los i nie oczekując pomocy z zewnątrz. Analizując dane pod kątem powodu udzielenia pomocy społecznej należy stwierdzić, iż nadal przemoc w rodzinie jest tematem „tabu”, ponieważ osoby niechętnie informują o tym pracownika socjalnego, podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju świadczy wsparcie m.in. z tytułu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, a także przemocy w rodzinie. Pomoc w postaci pracy socjalnej oraz poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego udzielana jest bezpłatnie wszystkim osobom, które zgłaszają taką potrzebę. W ramach procedury „Niebieskie Karty” pracownicy socjalni współpracują głównie z policją, prokuraturą, zespołem kuratorskiej służby sądowej, Punktem Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Lubartowie, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia oraz innymi jednostkami w zależności od potrzeb środowiska. Współpraca dotyczy poradnictwa socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, rodzinnego, interwencji kryzysowej i wzajemnego wsparcia oraz uzupełniania podejmowanych działań, w formie bieżącego monitorowania problemu w środowiskach.

W obszarze pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju udziela pomocy finansowej, świadczy pracę socjalną, wskazuje miejsca gdzie można uzyskać pomoc, współpracuje z różnymi grupami zawodowymi na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Podobnie jak w latach ubiegłych, działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowane były w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Firleju, a także Zespołu Interdyscyplinarnego i działających w jego ramach grup roboczych / diagnostyczno-pomocowych.

Lokalny system wsparcia dla rodzin z problemem przemocy w Gminie Firlej dotyczy zatem głównie trzech obszarów:

- pomocy psychologicznej, obejmującej wsparcie emocjonalne i okazanie zrozumienia, wskazanie miejsc schronienia, skierowanie do grupy wsparcia, indywidualne rozmowy z psychologiem,
- pomocy materialnej i socjalnej (konkretne wsparcie finansowe),

- edukacji i interwencji polegającej na pomocy w przygotowaniu dokumentów, pism itp. czy wskazaniu możliwych uzyskania pomocy specjalistycznej.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie ustalono, że na terenie gminy Firlej przemoc w rodzinie występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu, niskimi dochodami. Przypadki przemocy zdarzają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny.

Największą trudnością w diagnozowaniu zjawiska przemocy w rodzinie na terenie wiejskim jest uzyskanie wiarygodnych danych, charakteryzujących jej rozmiar, przede wszystkim z uwagi na fakt, iż niejednokrotnie jest zjawiskiem ukrytym, a ofiary nie szukają pomocy instytucjonalnej. Sytuację utrudnia fakt, że nadal w wielu środowiskach temat jest wstydlivy dla osób doznających przemocy i może być niezauważany przez osoby spoza gospodarstwa domowego. Ponadto znaczenie ma oczywista niechęć do ujawniania aktów przemocy ze strony oprawców, jak również niechęć ze strony ofiar powodowana wstydem, strachem lub brakiem oparcia ze strony osób trzecich.

5. Prezentacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030

5.1. Zasady działania Programu

Zakres świadczonej pomocy obejmuje osoby doznające przemocy domowej i sprawców przemocy domowej oraz pozostałych mieszkańców Gminy Firlej, poprzez podnoszenie świadomości oraz świadczenie konkretnej pomocy w kontekście problemu przemocy domowej. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej opiera się na zasadach zawartych w obowiązujących aktach prawnych, a dotyczą one:

- wzajemnej współpracy organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych oraz organizacji, środowisk i osób fizycznych, uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej i jej negatywnych konsekwencji,
- jawności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności człowieka,
- szczególnej ochrony dzieci, których gwarantowanym prawem jest funkcjonowanie w bezpiecznym środowisku domowym.

5.2. Ocena możliwości realizacji Programu - Analiza SWOT

Mocne strony:

- funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Firleju, którego zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- istnienie na terenie gminy wielu podmiotów dysponujących pracownikami pierwszego kontaktu, stanowiących źródło informacji o faktach przemocy domowej (m.in. pracownicy socjalni, asystent rodziny, dzielnicowi, nauczyciele, pedagodzy szkolni, lekarze rodzinni, pielęgniarki środowiskowe);

- funkcjonujący system przeciwdziałania problemom alkoholowym, często związany z problemem przemocy domowej – funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Firleju;
- funkcjonowanie punktu konsultacyjno-informacyjnego – porady psychologiczne, specjaliści w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Słabe strony:

- niski poziom świadomości społecznej na temat przemocy domowej – dotycząca definiowania, rozpoznawania zachowań przemocowych;
- niewystarczająca znajomość zagadnień profilaktyki zdrowia psychicznego wśród mieszkańców gminy – mała dostępność usług świadczonych przez psychologów, terapeutów uzależnień;
- ograniczony lub odległy czasowo dostęp do psychiatrów i psychologów dla dzieci i dorosłych;
- brak organizacji pozarządowych, zajmujących się wsparciem osób doświadczających przemocy;
- ograniczony dostęp do specjalistycznego wsparcia w zakresie poradnictwa, terapii rehabilitacji stanowiących element pracy terapeutycznych minimalizującej skutki doświadczania przemocy oraz w zakresie prawnym.

Szanse:

- mobilność i elastyczność działania kadr podmiotów zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy domowej;
- zapewnienie dostępu do informacji i poradnictwa w zakresie rozpoznawania problemu przemocy w rodzinie, źródeł uzyskania pomocy i terapii rodzin doświadczających przemocy;
- akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz zapobiegania przemocy domowej;
- dostępność programu edukacyjno-korekcyjnego dla osób stosujących przemoc domową na terenie powiatu lubartowskiego;
- większa świadomość mieszkańców Gminy Firlej, reagowanie na sytuacje trudne;
- zainteresowanie metodami wychowawczymi podkreślającymi podmiotowość małoletnich;
- dostrzeganie ważności dziecka, jako pełnoprawnego członka rodziny.

Zagrożenia:

- wykorzystywanie procedury Niebieskie Karty w sprawach konfliktowych;
- etykietowanie i stygmatyzacja osób z rodzin dysfunkcyjnych przez środowisko lokalne;
- niewystarczający stopień współpracy międzyinstytucjonalnej;
- brak perspektywy rozwoju dla młodych ludzi, co sprzyja popadaniu w kryzysy;
- pogłębiające się problemy społeczne, będące zarówno konsekwencją jak i źródłem przemocy domowej;
- ukrywanie i tolerowanie zjawiska przemocy wśród części społeczeństwa;
- niereagowanie na trudne sytuacje.

5.3. Adresaci Programu

Bezpośrednim wsparciem w ramach programu zostaną objęci wszyscy mieszkańcy Gminy Firlej, a w szczególności:

- osoby doświadczające przemocy domowej;
- osoby stosujące przemoc;
- osoby dorosłe jak i dzieci doświadczające sytuacji kryzysowej;
- osoby pozostające w konflikcie rodzinnym;
- osoby i rodziny z problemami społecznymi;
- osoby i rodziny z problemem uzależnień;
- dzieci i młodzież doznająca kryzysów i ich rodziny.

Inne podmioty objęte realizacją programu:

- pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- nauczyciele i pedagodzy;
- funkcjonariusze Policji;
- członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- pracownicy służby zdrowia;
- członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego;
- ogół mieszkańców gminy.

5.4. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu będą:

- Zespół Interdyscyplinarny w Firleju;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju;
- Komisariat Policji w Kocku;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Firleju;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Firleju;
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Skromowskiej;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Nowym Antoninie;
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Przypisówce;
- Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Firleju;
- NZOZ na terenie Gminy Firlej;
- Sąd Rejonowy w Lubartowie – zespół kuratorski;
- inne jednostki, organizacje pozarządowe.

5.5. Cele i założenia Programu

Celem głównym Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 jest

„Zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz udzielenie wsparcia dla ofiar przemocy domowej w Gminie Firlej”.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych i wyodrębnionych w ramach celów zadań. Określone w programie zadania będą realizowane przez włączone w realizację Programu instytucje.

5.6. Cele szczegółowe, obszary, kierunki i działania Programu

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.
4. Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.

Wskaźnik ogólny:

Liczba osób, które skorzystały z różnych form wsparcia w związku z problemem przemocy domowej, w tym: liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz liczba osób, które skorzystały ze wsparcia różnego rodzaju placówek udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej.

Obszar 1. Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna

Cel: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań:

1.1. Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb, na temat zjawiska przemocy domowej

Rodzaje działań:

1.1.1. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na obszarze gminy, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą domową

Realizator: Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariat Policji w Kocku, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych diagnoz zjawiska przemocy domowej.

Termin realizacji: 2024-2030.

1.2. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy domowej

Rodzaje działań:

1.2.1. Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które:

- obalają stereotypy na temat przemocy domowej, usprawiedliwiające jej stosowanie;
- opisują mechanizmy przemocy domowej oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania;
- promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec małoletnich przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę;
- promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym ochronę i pomoc dla osób doświadczających przemocy, oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc domową.

Realizator: Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariat Policji w Kocku, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.

Wskaźniki:

- liczba ogólnokrajowych i lokalnych kampanii społecznych.

Termin realizacji: 2024-2030.

1.3. Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych

Rodzaje działań:

1.3.1 Prowadzenie poradnictwa, w szczególności przez działania edukacyjne służące wzmocnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy, jak również dotyczące wzrostu kompetencji rodziców i opiekunów w środowisku zagrożonym przemocą domową, a także w odniesieniu do grup ryzyka

Realizator: Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariat Policji w Kocku, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.

Wskaźniki:

- liczba placówek prowadzących poradnictwo w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
- liczba osób, którym udzielono porady;
- liczba wizyt patronażowych w środowiskach zagrożonych.

Termin realizacji: 2024-2030.

1.4. Realizacja programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej

Rodzaje działań:

1.4.1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej

Realizator: Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju.

Wskaźniki:

- liczba realizowanych działań w ramach programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Termin realizacji: 2024-2030.

Zakładane rezultaty działań Obszaru 1:

- wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej oraz działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;
- posiadanie spójnego obrazu przemocy domowej odnoszącego się do całości populacji w gminie;
- podniesienie poziomu wiedzy/ świadomości o problemie przemocy domowej wśród osób zawodowo zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, członków społeczności lokalnej i wszystkich osób zainteresowanych tą tematyką;
- lepsze rozpoznanie i zidentyfikowanie specyfiki przemocy domowej, w jej aspekcie lokalnym;
- zwiększenie wiedzy i zaangażowania społeczności lokalnych na rzecz ujawniania i zgłaszania przemocy oraz reagowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy domowej.

Obszar 2: Ochrona, pomoc i wsparcie osób doznających przemocy domowej

Cel: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.

Kierunki działań:

2.1. Utworzenie i funkcjonowanie zespołu interdyscyplinarnego

Realizatorzy zadania: Wójt, Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wskaźniki:

- liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego.

Termin realizacji: 2024–2030.

2.2. Utworzenie i funkcjonowanie grup diagnostyczno-pomocowych

Realizatorzy zadania: Zespół Interdyscyplinarny.

Wskaźniki:

- liczba utworzonych w danym roku grup diagnostyczno-pomocowych;
- liczba funkcjonujących w danym roku grup diagnostyczno-pomocowych;
- liczba funkcjonujących w danym roku grup diagnostyczno-pomocowych w rozszerzonym składzie.

Termin realizacji: 2024–2030.

2.3. Rozbudowa sieci i poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom doznającym przemocy domowej, w tym:

- **punktów konsultacyjnych dla osób doznających przemocy domowej**

Realizatorzy zadania: Wójt, Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wskaźniki:

- liczba utworzonych w danym roku punktów konsultacyjnych dla osób doznających przemocy domowej;
- liczba placówek udzielających wsparcia, także w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Termin realizacji: 2024–2030.

2.4. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom doznającym przemocy domowej

Rodzaje działań:

2.4.1. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju, Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z lokalnymi jednostkami, organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba opracowanych materiałów informacyjnych;
- liczba przekazanych materiałów informacyjnych.

Termin realizacji: 2024-2030

2.4.2. Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych, kierowanych do osób doznających przemocy domowej, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju, Zespół Interdyscyplinarny.

Wskaźniki:

- liczba przeprowadzonych działań;
- liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach indywidualnych;

- liczba osób doznających przemocy domowej uczestniczących w działaniach grupowych.

Termin realizacji: 2024-2030.

2.5. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej

Rodzaje działań:

2.5.1. Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty

Realizatorzy zadania: przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Policji, Żandarmerii Wojskowej, ochrony zdrowia, oświaty, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, jednostek oświaty, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w ramach zespołu interdyscyplinarnego czy grup diagnostyczno-pomocowych.

Wskaźniki:

- liczba wszczętych w danym roku procedur „Niebieskie Karty”, tj. liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę;
- liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy;
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” dokumentujących kolejne zdarzenia stosowania przemocy domowej w sprawach toczących się procedur „Niebieskie Karty”;
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”;
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem przemocy fizycznej;
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem przemocy psychicznej;
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem przemocy ekonomicznej;
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem wykorzystania seksualnego;
- liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”, ze względu na problem cyberprzemocy;
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – C”.

Termin realizacji: 2024–2030.

2.5.2. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom doznającym przemocy domowej pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej w Firleju, Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z lokalnymi jednostkami, organizacjami pozarządowymi.

Wskaźniki:

- liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa, w tym: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji;
- liczba osób uczestniczących w terapii indywidualnej lub grupowej;
- liczba osób uczestniczących w grupach wsparcia;
- liczba osób uczestniczących w grupach samopomocowych.

Termin realizacji: 2024–2030.

2.5.3. Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, świadczonej przez punkt konsultacyjny, jednostki lokalne

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, punkt konsultacyjny.

Wskaźniki:

- liczba jednostek udzielających wsparcia;
- liczba osób doznających przemocy domowej, które skorzystały z różnych form pomocy w punkcie konsultacyjnym, jednostkach lokalnych.

Termin realizacji: 2024–2030.

2.5.4. Zapewnianie ochrony dzieciom w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, sąd, ochrona zdrowia.

Wskaźniki:

- liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w związku z zagrożeniem życia lub zdrowia, w tym:
 - liczba dzieci umieszczonych u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 Kk,
 - liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej,
 - liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej;
- liczba zażaleń do sądu opiekuńczego na zapewnienie dziecku ochrony, o której mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- liczba stwierdzonej przez sąd bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości w trakcie zapewnienia dziecku ochrony;

- liczba zawiadomień o stwierdzeniu przez sąd bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości w trakcie zapewnienia dziecku ochrony, przełożonych osób, które dokonały czynności związanych z zapewnieniem dziecku ochrony.

Termin realizacji: 2024-2030.

2.6. Monitorowanie działań pomocowych

Rodzaje działań:

2.6.1. Monitorowanie pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy domowej

Realizatorzy zadania: Zespół Interdyscyplinarny.

Wskaźniki:

- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ze względu na ustanie przemocy domowej;
- liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ze względu na brak zasadności podejmowania działań;
- liczba osób, wobec których podjęto działania monitorujące po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- liczba osób monitorowanych po opuszczeniu specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej, w tym osób, u których przemoc domowa ustała.

Termin realizacji: 2024–2030.

Zakładane rezultaty działań Obszaru 2:

- wzrost świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej oraz działań realizowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w tym zwiększenie świadomości nt. praw i możliwości skorzystania z pomocy przez osoby doświadczające przemocy;
- zwiększenie stopnia zabezpieczenia instytucjonalnego osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową;
- poprawa funkcjonowania zabezpieczenia instytucjonalnego osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową;
- zniwelowanie braków instytucjonalnych w systemie wsparcia osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową;
- podniesienie jakości usług świadczonych na rzecz osób i rodzin zagrożonych bądź dotkniętych przemocą domową;
- zwiększenie aktywności i współdziałania interdyscyplinarnego na etapie wsparcia rodzin po zakończeniu procedury NK;
- rozszerzanie oferty oddziaływań pomocowych wobec osób i rodzin po zakończeniu procedury NK;
- zmniejszenie ryzyka ponownego wystąpienia przemocy w rodzinach uwikłanych w przemoc domową;
- szybka interwencja służb i celowe planowanie działań w stosunku do osób lub rodzin, w których ryzyko ponownego pojawienia się przemocy jest wysokie.

Obszar 3: Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc domową

Cel: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Kierunki działań:

3.1. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy domowej

Rodzaje działań:

3.1.1. Działania wobec osób stosujących przemoc domową, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Żandarmeria Wojskowa, ochrona zdrowia, oświata, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, jednostki organizacyjne prokuratury, jednostki oświaty podległe prowadzącym placówki oświatowe, a także inne podmioty i organizacje działające w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej w ramach zespołu interdyscyplinarnego lub grup diagnostyczno-pomocowych.

Wskaźniki:

- liczba osób stosujących przemoc domową objętych procedurą „Niebieskie Karty”;
- liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – D”;
- liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową;
- liczba odmów wszczęcia postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową;
- liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową przez sporządzenie aktu oskarżenia;
- liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową przez umorzenie postępowania.

Termin realizacji: 2024–2030.

3.1.2. Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc domową z osobami doznającymi przemocy domowej, między innymi przez:

- wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej na wyrażoną w metrach odległość;
- wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej;
- wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy, i przebywania na tym terenie;
- zatrzymywanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową;

- stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru Policji z zakazem kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania;
- występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc domową środków karnych lub probacyjnych polegających na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Realizatorzy zadania: Policja.

Wskaźniki:

- liczba zastosowanych przez Policję nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia;
- liczba zastosowanych przez Policję zakazów zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej na wyrażoną w metrach odległość;
- liczba zastosowanych przez Policję zakazów kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej;
- liczba zastosowanych przez Policję zakazów wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy i przebywania na tym terenie.

Termin realizacji: 2024–2030.

3.1.3. Działanie i współpraca służb w zakresie monitorowania zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy domowej, w tym wymiana informacji między nimi

Realizatorzy zadania: Ośrodek Pomocy Społecznej Policja, zespół kuratorskiej służby sądowej.

Wskaźniki:

- liczba wniosków kuratorów sądowych do sądu o zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia (art. 12d ustawy);
- liczba wniosków o nałożenie obowiązku uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych na podstawie art. 72 § 1 pkt 6b Kk;
- liczba wniosków prokuratora do sądu o zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności albo o odwołanie warunkowego zwolnienia wobec skazanego za tego rodzaju przemoc, naruszającego ponownie porządek prawny w postaci stosowania przemocy domowej;

- liczba przekazanych organom ścigania i wymiaru sprawiedliwości informacji przez inne służby, w tym zwłaszcza przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy domowej przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc.

Termin realizacji: 2024–2030.

Zakładane rezultaty działań Obszaru 3:

- skuteczna ochrona ofiar przed sprawcami przemocy domowej;
- zniwelowanie braków instytucjonalnych w systemie interwencji wobec osób stosujących przemoc domową;
- rozszerzenie zasięgu oddziaływań prewencyjnych na rzecz osób/środowisk bezpośrednio powiązanych z doświadczaniem przemocy domowej.

Obszar 4: Podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie umiejętności służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działanie z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Cel: Podnoszenie jakości i dostępności świadczonych usług przez rozwijanie i doskonalenie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Kierunki działań:

4.1. Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Rodzaje działań:

4.1.1. Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doznającymi przemocy domowej i z osobami stosującymi przemoc domową, w formie m.in. szkoleń, superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia

Realizatorzy zadania: Zespół Interdyscyplinarny, Policja, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, ochrona zdrowia.

Wskaźniki:

- liczba osób poddanych różnym formom wsparcia;
- liczba i rodzaj zrealizowanych form wsparcia;
- liczba osób uczestniczących w realizowanych formach wsparcia.

Termin realizacji: 2024–2030.

Zakładane rezultaty działań Obszaru 4:

- wzrost jakości merytorycznej szkoleń i ich adekwatności do potrzeb;
- podnoszenie poziomu wiedzy specjalistów w obszarze pracy i potrzeb w zakresie pracy dotyczącej przeciwdziałania przemocy domowej;
- uwrażliwienie i edukacja specjalistów w zakresie potencjalnych nadużyć związanych z procedurą Niebieskie Karty;

- wzrost jakości i efektywności udzielanej pomocy i wsparcia na rzecz osób zagrożonych lub dotkniętych przemocą domową;
- zmniejszenie ryzyka wystąpienia wypalenia zawodowego oraz zjawiska wtórnej traumatyzacji wśród osób zawodowo zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.

6. Środki finansowe na realizację Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 finansowany będzie ze środków budżetu Gminy Firlej w ramach realizacji bieżących zadań. Ponadto zakłada się możliwość finansowania programu z dotacji uzyskanych z budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

7. Monitorowanie Programu

Za bezpośrednią realizację celów szczegółowych Programu odpowiedzialne są instytucje realizujące statutowo działania w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemu przemocy domowej, w tym wchodzące w skład Zespołu Interdyscyplinarnego w Firleju.

Monitoring zostanie przeprowadzany raz w roku, do dnia 30 kwietnia za poprzedni rok kalendarzowy. Będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu danych dotyczących zrealizowanych zadań programowych i w oparciu o określony katalog wskaźników, we współpracy z podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Monitorowanie Programu, umożliwi obserwację realizacji zadań oraz ocenę stopnia osiągnięcia rezultatów.

Ewaluacja Programu zostanie przeprowadzona na koniec jego realizacji w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitoringu oraz inne źródła, które mogłyby zawierać przydatne informacje. Ewaluacja końcowa ma na celu ocenę wdrożenia Programu pod kątem adekwatności podejmowanych działań i ich efektywności, a także dostarczenie danych do nowelizacji/opracowania Programu na kolejne lata.

8. Podsumowanie

Przemoc domowa może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy status materialny. Nikt nie może być jednak na nią skazany. Przed wykorzystywaniem czy znęcaniem ze strony bliskich osób można się ustrzec między innymi poprzez wczesne reagowanie na pierwsze symptomy kryzysu. Z przemocy można wyjść, trzeba tylko przerwać milczenie, zwrócić się po pomoc do specjalistów i konsekwentnie realizować opracowaną wspólnie z nimi strategię powrotu do normalnego życia.

Efektywność działań na rzecz osób doświadczających przemocy jest przejawem współpracy instytucji, którym bliska jest problematyka przemocy w rodzinie. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 w Gminie Firlej będzie przebiegać w ramach pełnego zaangażowania i współpracy wszystkich instytucji, czego efektem będzie podejmowanie oddziaływań zarówno na osobę doznającą, jak i stosującą przemoc.